

вались надто сильним емоційним потрясінням.

А. вербальна – забування звуків та їх графічних позначень, слів (див. Афазія).

А. прогресуюча – наростаюче спучошення пам'яті, пов'язане з атрофічними процесами в головному мозку, коли події поступово втрачають свою емоційну виразність, плутаються між собою та зникають.

А. регресуюча – поступове відновлення втраченої пам'яті.

А. тотальна – повне випадіння пам'яті, відсутність спогадів за певний період часу.

А. фіксаційна – порушення короткочасної пам'яті; забування подій сьогодення.

А. часткова – фрагментарне збереження пам'яті на події та враження певного життєвого періоду без утримання причинно-наслідкових і часових зв'язків.

Лит.: 1. Григорова І. А., Соколова Л. І., Герасимчук Р. Д. та ін. Неврологія : підручник. 2020. 640 с.

Юлія Рібцун

АНАМНЕЗ (від гр. ἀνάμνησις – спогад) – сукупність відомостей про особу, стан її розвитку і наявні труднощі, що аналізуються спеціалістом з метою ефективного проведення профілактичної, діагностичної, лікувальної, компенсаційної, корекційної чи відновлювальної роботи (див. Відновлювальне навчання).

Збір А. є універсальним та інформативним методом початкового етапу клінічного чи комплексного психолого-педагогічного обстеження, що здійснюється шляхом опитування са-

мої особи (суб'єктивний А.) або осіб, які тісно спілкуються з нею (об'єктивний А.). Серед значної кількості видів А. найпоширенішими є: А. життя, А. хвороби, сімейний А., соціальний А.

А. життя – це загальні відомості про фізичний, психічний і соціальний розвиток особи, що обстежується.

А. хвороби стосується конкретизованих відомостей щодо перенесених і наявних захворювань. При цьому звертається особлива увага на початок захворювання, характер і динаміку перебігу, зміст і наявність проміжних результатів лікування.

Сімейний А., як складник А. життя, являє собою інформацію щодо наявності в найближчих родичів особи аналогічних нервово-психічних, соматичних, генетичних захворювань чи особливостей психофізичного розвитку.

Соціальний А. містить відомості щодо житлово-побутових умов, психологічного оточення особи, її суспільного статусу, етапи навчальної (трудової) діяльності.

А. життя дитини обов'язково включає відомості про: 1) перенесені матір'ю інфекційні захворювання, перебіг вагітності, пологів, факт стимуляції, асфіксії, сумісність резус-фактору; 2) вроджені анатомічні недоліки у немовляти, його вагу, зріст, характер вигодовування, ранній фізичний розвиток, своєрідність кісткової, зубо-щелепної, дихальної, серцево-судинної, нервової, шлунково-кишкової, сечостатевої систем, ранній мовленнєвий розвиток; 3) особливості розвитку вищих психічних функцій: а) гнозис; б) праксис; в) пам'ять та увага; г) мислення

(наочно-дійове, наочно-образне, конструктивне, вербально-логічне, просторово-часове); д) мовлення (звукимова, фонематичні процеси, лексичний, граматичний складники, зв'язне мовлення); е) емоційно-вольова сфера (характер поведінки вдома та в колективі, умови негативних змін; реакція дитини на можливі труднощі; рівень самостійності); 4) формування навичок самообслуговування, становлення та розгортання різних видів діяльності.

При вивченні А. досить часто використовується медична документація, аналіз зразків діяльності, що допомагає правильно трактувати одержані дані, побудувати чітку тактику обстеження, намітити завдання подальшої роботи, адже що ретельніше зібраний А., то ефективнішим буде лікувальний, компенсаційний та корекційний вплив.

Лит.: 1. Медична енциклопедія [Електронний ресурс]. URL: <http://medical-enc.com.ua/anamnez.htm>

Юлія Рібцун

АНТИЦИПАЦІЯ (від лат. *anticipatio* – передбачення) є формою випереджального відображення дійсності та являє собою фундаментальну якість психіки, що виявляється на різних рівнях відображення (сенсорному, перцептивному, мисленнєвому тощо) в структурі різних психічних функцій.

Термін «антиципація» запровадив Вільгельм Вундт 1880 року. Вона лежить в основі різних видів психічної діяльності людини – від найпростіших предметних маніпуляцій до здатності передбачати хід подій, поведінкові прояви інших людей у процесі соціальної взаємодії, приймати рішення

на основі адекватного ймовірного прогнозу.

Характеристика антиципації включає такі функції: когнітивна функція відповідає за прогноз у пізнавальних процесах, будує гіпотези, вибудовує шлях до невідомого, вона виявляється в передбаченні, очікуванні тих чи інших подій; регуляційна функція передбачає урахування майбутніх подій у поведінці та на цій основі – планування власних дій; комунікативна функція полягає в готовності, плануванні, передбачуваності процесів спілкування. Вона ґрунтується на здатності миттєво впізнавати емоційні стани інших, оцінювати соціальний контекст. Функції антиципації взаємопов'язані, що дає змогу розглядати їх як системні процеси, тобто специфічні інтегральні характеристики психічної діяльності.

Антиципація є не лише здатністю до передбачення, а й особливим психічним процесом, за своєю природою ближчим до пізнавального, а також результатом випереджаючого сприймання.

Лит.: 1. Батраченко І. Г. Психологія антиципації. Д.: Вид-во ДНУ ім. О. Гончара, 2009. 264 с. 2. Романенко О. В. Типологізація поняття «антиципація» в сучасній психологічній науці. Юридична психологія. К.: НАВС, 2015. № 2(17). С. 40–52.

Наталія Баташева

АПРАКСІЯ (від. грец. *a* – заперечна частка, *praxis* – дія) – порушення праксису – кіркової функції головного мозку, яка відповідає за вміння практично діяти з предметом, здатність ви-